

was, had haar sympathie. In de zomer van '40 had zij samen met dr. J. Koopmans de stoot gegeven tot de conferentie te Lunteren waar de z.g. Lunterse Kring uit voortkwam; ze had in november '40 de productie van Koopmans' illegale brochure *Bijna te laat!* georganiseerd en in mei '41 die van Buskes' illegale brochure *Ons kind in gevaar!* Daarbij had zij samengewerkt met van Randwijk. In december '41 kwam zij in contact met Speelman en Hos; zij ging voor *Vrij Nederland* werken. In februari '42 werd zij op grond van haar activiteit voor de *Bekennende Kirche* door de *Sicherheitspolizei* gezocht – zij wist zich in haar woning te verbergen ('zij hebben mij na drie uur zoeken niet kunnen vinden'¹), ging de volgende dag illegaal leven en verzette daarbij steeds meer werk voor *Vrij Nederland*. Ze had veel durf en een groot doorzettingsvermogen, een en ander gemengd met een stevige dosis eigen-gereidheid die trouwens wel vaker voorkwam in de illegaliteit.

Na overleg met Speelman en Hos besloot zij in juni '42, naar Zwitserland te gaan. Velen in protestantse kring worstelden met morele vragen (bijvoorbeeld: mocht men liegen jegens de *Sicherheitspolizei*?) – vragen die zij aan Barth wilde voorleggen. Zij had echter vooral de behoefte, de Londense regering in te lichten over de situatie en de stemming in bezet gebied alsmede over de daar levende denkbeelden voor de toekomst. Omtrent haar besluit lichtte zij van Randwijk in. 'Als ik je vader was, zou ik het verbieden', zou deze gezegd hebben.² Lotje Kohlbrugge zette door. Dr. Koopmans hielp haar; hij gaf haar tal van stukken mee. Voorts stak ze exemplaren van *Vrij Nederland* en *Het Parool* bij zich alsmede de eerste nieuwe rapporten van de OD (haar door van Randwijk verstrekt) – en ze vertrok. Via van Niftriks 'lijn' kwam ze na een moeilijke tocht op 25 juni '42 in Zwitserland aan; ze zou er zes weken blijven. Haar eerste ervaringen waren teleurstellend: tot de gezant kon zij niet doordringen. Een haar door Speelman genoemde relatie ried haar toen aan zich te wenden tot dr. W. A. Visser 't Hooft te Genève, die daar als secretaris van de Wereldraad van Kerken sinds '38 woonachtig was.

Visser 't Hooft had kort tevoren een bezoek aan Londen gebracht. Uit brieven uit Nederland had hij geconcludeerd dat er een ontstellend gebrek aan contact was tussen de regering en bezet gebied. Begreep de regering wel wat daar aan nieuwe denkbeelden naar voren kwam? Omgekeerd: wist men in bezet gebied wat de regering aan het voorbereiden was? Minister-president Gerbrandy had Visser 't Hooft naar Londen laten komen en toen deze naar Genève terugkeerde, had hij de opdracht, al het zijne te doen om het wederzijdse contact tussen Londen en bezet gebied te bevorderen. 'Met het zeer

¹ Getuige H. C. Kohlbrugge, *Enq.*, dl. IV c, p. 685. ² A.v.